

Illustrissimo, ac Reverendissimo

D O M I N O

D. ANGELO ANDOSILLÆ,
CANCELLARIÆ APOSTOLICÆ

R E G E N T I ,

A C B A S I L I C A E S . P E T R I C A N O N I C O

D I G N I S S I M O .

Paulus Zacchias F.

AGenti mihi inter has materias Medico-Legales de Vulneribus, facile detrentantium vulnera licet pertimescere; contra quorum spicula dum defensorem requiro auctoritate conspicuum, scientia insignem, ingenii alacritate notum, ac animi in me propensione benevolum, Te ipsum, vir Illustrissime, eligendum censi, qui æmulos auctoritate coerreas, scientia perturbes, ingenii alacritate rejicias, atque me animi propensione protegas, dum interim à D. O. M. fœlicitatem tibi perpetuam exopto. Vale.

L I B R I

L I B R I Q V I N T I
T I T V L V S S E C V N D V S ,

De Vulneribus.

S V M M A R I V M .

- 1 *Materia de Vulneribus est valde practicabilis.*
- 2 *Medicorum sententia expōcitum, cum dubitatur, an vulnus fœtale, nec ne.*
- 3 *Inspectio Cadaveris hominis occisi absque Medicis presentia fieri non posſit.*
- 4 *Plurimi deponentibus aliquem ex vulnera perisse, & dubius Medicis contrarium afferentes, dictio Medicorum magis creditur.*
- 5 *Medicorum iudicio statim circa remansuram cicatricem ex vulnera, & ejus qualitatem.*
- 6 *Medici convocantur ad judicandum de debilitate, & desperatione membrorum ex vulneribus.*
- 7 *Medici convocantur ad judicandum, an quis ex vulnera mortuus sit, vel ex alio morbo.*
- 8 *Vulnus si initiatu foliatio.*
- 9 *Omnis morbus dicitur Vlcus.*
- 10 *Vulnus proprius quid. & nu. seq. & 12. & 14.*
- 11 *Vulnus datur absque lassitudine.*
- 12 *Vulnus & Vlcus pro una eademque re aliquando accipiuntur.*
- 13 *Vulnus, & Vlcus ex Arvicina quomodo different.*
- 14 *Vlceris sunt aliquando absque sane.*
- 15 *Vulnus ab Vlceri quomodo different, alia opinio.*
- 16 *Vulnus ex communione quomodo different ab ulcere.*
- 17 *Vulnus quando degeneret in Vlcus.*

Quid sit Vulnus, quid Vlcus, & quæ sit inter ea differentia.

Q V E S T I O I .

Vinam haec materia de Vulneribus non esset præ ceteris omnibus, quas hactenus tractavimus, vel quas in pollicrum tractaturi sumus practicabilis: maxime enim eis tales testatur experientia, & adnotant Iureconfulti, Boer, ex Bart. decif. 323. in princ. nam profecto multo minora mala, ac pauciora homini ab homine impenderent: derelabili autem est, tam avidos sue ipsorum calamitatis, & ruine homines extitire, ut tot, ac tanta ingenia ad invicem sibi nocendum in sua specie exterminium excogitaverint; quorum operae (non contenti iis, quæ a calo imminent, & ab ipsa mortali natura mitteri) brevissimum hoc vita nostra tempusculum magis magisque breve reddetur. sed minus dolendum mediusdius est, si qui ferina crudelitate ducti in homines ipsos levior, sibi propria crudelitatis penas lucent, at deplorandum est, innocentes sepius succumbere, nocentes majoribus sceleribus patrantis superesse. Sed his omisitis, hujus argumenti necessitatem, & utilitatem ostendere supervacancum videtur. est vero

hæc materia mixta, Medica nempe, & Legalis; ad Medicos pertinet vulnerum naturam, & differentiam, periculum ab iis imminens, aut securitatem, remanuras cicatrices, deformitates, mutilationes, impedita cognoscere. ad Legumperitos autem juxta Medicorum relationem fontes condemnare, iufontes absolvere; idcirco cum dubitatur, an vulnerus mortale sit, nec he, Medicorum sententia expositur, eorumque iudicio statut. cap. 1. §. 2. de Homicid. cas. & vol. Bart. in l. final. ff. ad l. Cornel. de sicar. & in tract. de percuss. in princ. Alexand. ml. si ab hostib. ff. foliati. matrimon. num. 9. Abb. in cap. 2. de Cler. percuss. Clar. lib. 5. pract. crimin. §. homicid. ml. 34. Jacob. de Bellou. in pract. judic. tit. de quæst. & qual. torn. num. 219. Bol. in pract. crimin. titulo de Homicid. ml. 115. Damhouder. pract. crimin. cap. 77. num. 21. Andr. Gaill. lib. 2. & pract. ob. 111. ml. 1. & 7. Farinac. Conf. 171. nu. 7. & 28. lib. 2. & quæst. 127. par. 4. nu. 101. vide. haec re latissime Guazzin. ad def. reor. def. 4. cap. 12. num. 1. & ex nostris id ipsum testantur Langus Epist. lib. 1. Epist. 5. & P. Andr. Canoncher. ex pluribus Iureconfutis in prolegom. ad Aphor. Hipp. pag. 93. vers. Scientia prestantior. & eis communissimam opinionem affirmant. Clarus, & ali ubi supra. Vnde neque ipius Cadaveris occisi hominis inspectio ablique Medicis fieri potest. Franc. Calon. de indic. premis. cap. 2. nu. 6. nam tanti valet in his Medicorum iudicium, ut si plures testes, etiam multi deponant aliquem ex vulnera decepsisse, & è contra duo tantum Medicis contrarium affirmari, atque id negari, magis creditur dicto duorum Medicorum, quam quibuscumque aliis. Corlett. in singul. verbo Testis. nu. 4. Farinac. quæst. 127. par. 4. num. 116. Guazzin. def. 4. cap. 12. num. 12.

Eodem quoque pacto de cicatrice statut iudicio Medicorum, an ex vulnera remanura sit, nec ne, & cuius qualitas futura sit. idem Farinac. ob. proxime. num. 108. ad judicandum quoque, an membrum ex vulnera remanurum sit debilitatum, deturpatum, aut aliqua alia ratione impeditum Medicis convocantur. Caball. Cent. 3. cas. 236. num. 114. Majus quid est, quod sequitur, num fecuta morte vulnerati hominis, Medicis ad decidendum convocantur, an is ex vulnera, vel potius ex alio quopiam superveniente morbo mortuus fuerit. Zabarell. in cap. Furios. nu. 14. de homicid. cas. & vol. Alex. conf. 148. num. 2. vol. 2. Boer. decif. 323. nu. 10. Macard. de probat. concl. 1034. nu. 6. vol. 2. Roland. conf. 30. num. 27. tom. 3. & in summa de quibuscumque ad vulnerum naturam, differentiam, & periculum pertinentibus Iureconfutis Medicos ipsos confundunt, eorumque dictis maxime deferunt; itaque de hac materia verba jam faciamus, & videamus primo quid sit vulnus, quid item sit ulcus; nam, etiam si vel rudibus ipsa puerulis quid sit vulnus notum sit, tamen scientifice id scire ad eruditos spectat. definitur ergo vulnus à nostris Doctoribus duplice, primo modo latissime, & sic comprehendit omnia

nem continui solutionem ubicunque & quando-
cunque fiat ; nam dicunt , vulnus esse unitatis solutionem , & sic dicitur etiam ulcus ; qua de re Apuleius Medaur . de vint . herb . lsf . cap . 55 . Vleera ipsa vocavit vulnera ex le nascentia . sed hujus solutionis unitatis plures afferuntur differentiae , immo tot , quod sunt differentiae morborum , cum Hippocrati omnis morbus dicatur ulcus ; at quomodo id veritatem ha-
beat videndum apud Auctores infra citandum . Sed magis proprie vulnus dicitur solutio unitatis in carne , ita pluries Galenus in Method . med . lib . 3 . cap . 1 . & 4 . gnf . cap . 1 . & de Causa . morb . cap . ult . & de dif-
fer . morb . cap . 1 . & alibi alias . cetera vero solutiones continui in aliis partibus evenientes sua quæque nomina fortinuntur , ut patet apud ipsum Galenom locis citius . Tagaut . lib . 2 . lsf . Chirurg . cap . 1 . Fallopp . in tract . de Vulner . cap . 1 . Vefsal . lib . 3 . Chirurg . cap . 1 . Pareum lib . 8 . cap . 1 . Pigrum Chirurg . lib . 3 . cap . 1 . & alios omnes in tract . de vulner . in primis . Sed recentiorum plerique , ut particularis & magis proprie vulnus definirent , fecuti Avicennam , & Gu-
denem de Caulaco dixerunt , vulnus esse continuu-
solutionem in carne de recenti factam , fanguino-
lentam , & ablique putredine . sic lo . de Vigo lib . 3 . Chirurgia tract . 1 . cap . 1 . Tagaut . loco cit . Vefsal . ibidem . Pareum . & Pigrum ubi supra . Riolan . Chirurg . fid . 3 . c . 1 . & denique Ranchin . in Patol . uni-
versi . sect . 2 . cap . 37 . quam tamen definitionem con-
vallis & refutat Fallop . ubi supra , multis ex cau-
lis volens , vulnus esse continuu solutionem casim factam in qualibet corporis parte fixa de recenti , fixe a multo tempore , fixe cum putredine , fixe ablique putredine , fixe fanguinolenta , fixe non ; nam etiam ablique fanguine fieri continuu solutionem in partibus mollibus à extrinseca palam est , unde potest dari vulnus ablique fanguine vel ipsi Iureconfutis adnotantibus . Catal . de Boncomp . de Syndic . num . 87 . & ex nostris Fallopp . cit . lib . de vulner . cap . 1 . Verumne vero Hieronym . Fabrit . lib . 2 . Chirurg . cap . 1 . præ ceteris videtur rei naturam sua definitione attrigisse , que hujusmodi est :
14 Vulnus est continuu solutio in molli parte ab extero aliquo instrumento inflicta ; neque videtur defi-
cere à vulneris natura solutio continua , que casim facta non sit , ut volebat Falloppius .
Sed quid interfit iste vulnus , & ulcus non adeo perspicuum est : nam apud Galenum utrumque in-
differenter pro eadem re accipitur ; fixe id ita ex se ipse fecerit , fixe id Interpretum vitio acciderit , quo tamen (cum plurimum viri fuerint eruditissimi) credibile non est toties , omnisque simili aber-
rante quod etiam in Hippocraticis libris esset mirandum , qui simili utrumque nomen confundit , cum tamen manifestum sit inter se non parum differre , ut docent supracitati Auctores ; quomodo vero differant , ipsi inter se differunt , ac discordes sunt .
16 Avicenna enim 2 . 1 . dothr . 1 . cap . 4 . plagam , seu vulnus dici voluit , solutionem continuatam in parte molli , in qua adhuc non apparuit pus , ulcus autem nominari quando in solutione continua supervenit pus ; cui videtur favere Hipp . de Vler . dicens . Est namque ulcus humidum . hanc ipsam opinionem se-
cutus videtur Riolan . sive Chirurg . sect . 2 . cap . 1 . que tamen à ceteris improbat , & jure , quia dantur ulceræ ablique sanie , ut omnes notant , unde fallum est superiore opinionem esse Medicorum com-
munem , quod voluit Amat . Lufitan . Cem . 6 . cap . ult . erat tamen ad hoc facilis responso dicendo ; Vulnus

S V M M A R I V M .

- 1 Vulnera differentiae permulta sunt .
- 2 Lethalia vulnera quoniam distinguuntur .
- 3 Vulnera diversa juxta eorum quantitatem .
- 4 Vulnera quedam lethalia , quedam non lethalia , quedam autem in differentia .
- 5 Vulnera de necessitate lethalia , que .
- 6 Vulnera ut plurimum lethalia , que .
- 7 Vulnus potest esse ex his , que secundum plurimum lethalia sunt , & tamen vulneratus supererit .
- 8 Morbi nonnulli lethales ab aliquibus exsperantur .
- 9 Glo . in l . Quod si nobis . ff . de Edil . ed . & Capolla notatur .
- 10 Medicus non potest sanare vulnera lethala . Falsum ibi .
- 11 Letarditer vulnera potest quoad vulnera sanari , & tamen ex alio morbo tunc temporis decedere .
- 12 Lethalia vulnera ex partis præcipue natura judicanda .
- 13 Naturæ partis vulneratae est præcipua causa periculi in vulneribus .
- 14 Vulnus simplex in carnosâ parte omnem securitatem promittit .
- 15 Vulneratum in dito non judicatur mortale .
- 16 Ex omnibus vulneribus contingit homines mori .
- 17 Vulnus potest esse salutare , & tamen vulneratus de-
cedere

- 18 cedere ex morbo corporis apparatus , vel prævitatis in vulnera non ratione sue naturæ , vel alius .
- 19 Vulnera leve non praesumitur mortale .
- 20 Vulneratum leve , quomodo possit esse mortale .
- 21 Vulnera cum letalitate necesse fuit lethalia .
- 22 Corde vulnerato non potest homo superesse nisi ex mi-
tione necesse fuit lethalia . (raculo .)
- 23 Vulnera necesse fuit lethalia .
- 24 Vulnera ut plurimum lethalia , que .
- 25 Vulnera circa sombricum ut plurimum lethale .
- 26 Vulnera non lethalia , que .
- 27 Vulnera lethala ex ipsorum qualitate .
- 28 Semina vulnera ceteri peribus periculo magis proxima , quam alias ceteras degentur .
- 29 Mulieres graviores ictus , & graviora vulnera pati-
tentur , quam viri .
- 30 Temporis constitutio facit ad securitatem , & pericu-
lum vulnerum .
- 31 Capitis vulnera Florentia , & Bononia maxime le-
thalia , Rome , & Regulis non ita .
- 32 Vulnerans infirmum , coeca deveniente , tenetra de ho-
micio , etiam si vulnus non fuerit lethale .
- 33 Qui causam damni dat , damnum fecisse videtur .

De Vulnerum differentia , de eorum-
que periculo , & securitate .

Q U E S T I O N I I .

- 1 Vulnerum differentiae permulta sunt , nam quædam differunt respectu partium vulneratarum , unde quædam in capite , quædam in collo , quædam in thorace , quædam in ventre , & sic de ceteris ; quædam differunt respectu qualitatis , unde quædam simplicia , quædam composta , quædam cum contusione , quædam ab liquefactione , & simili-
ter de aliis , alia differunt respectu periculi , & securi-
tatis , vel impedimenti remansuri , & sic quædam lethalia , quædam non lethalia , quædam nullum af-
ferunt post fanationem impedimentum , quædam vero membra post fanationem vel impedita , vel de-
bilitata , vel deturata relinquunt . Lethalum porro quædam de necessitate interficiunt , quædam ut plurimum , non lethalum quædam nunquam lethalum , quædam secundum plurimum . Alia differunt respectu instrumentorum vulnerantium , atque hac ratio-
ne quædam casim indicata , quædam vero punctata , quædam cum armis contundentibus , quædam se-
cundis , quædam dispercurrentibus , & alia alio mo-
do . Præterea differunt vulnera juxta quantitatem , atque hoc puto quædam magna , quædam parva , quædam mediocria ; quædam item penetrantia , seu profunda , quædam lata , & superficialia ; ac tandem plerique aliis modis vulnera inter se differunt . sed nos pro Iureconfutis non omnes differentias hic exquisito examine , ut ex re Medicorum esse solet , percurrire intendimus , sed eas tantummodo , que ad eorundem Iureconfutorum negotium magis facere videntur ; juxta quam intentionem cum Fortunato Fidel . lib . 4 . Relat . Medic . c . 2 . & alii dic-
4 mas , Vulnerum quædam esse lethalia , quædam non lethalia , quædam indifferenta , quod aliquando lethalia sint , aliquando non pro medensis industria , segni natura , constitutione , etate , robore , & obe-
dientia , pro temporis ratione , pro regionum qua-
litate , & hujusmodi . Gal . 5 . Aphor . 65 . lethalum porro , ut diximus , alia sunt de necessitate lethalia ,
magistrum

quod omnino naturaliter interiniant , alia non ne-
cessario , sed ut plurimum occidunt .

Vulnera de necessitate lethalia ea sunt , quæ om-
inem medelam effugientia brevi temporis spatio vi-
tam adiungunt , ut notat ex Iureconfutis Farinacc .
de Homicid . q . 126 . nn . 5 . lethali secundum pluri-
mum sunt ea , quorum curatio secundum plurimum
male succedit , & difficultas est , non quod sequitur in-
terficiant , adnotante ex ipsis Iureconfutis Barbos .
in Collect . Doct . tit . 12 . cap . 18 . nn . 7 . Tom . 2 . nam po-
test quidem vulnus esse secundum plurimum lethale
ex sua natura , & tamen vulneratus ex vulnere con-
valescere , ut ipsi Iureconfutti notarunt , Glo . in l .
Catal . 6 . si Dominus . ff . de Senat . Conf . Syll . Royz
decis . Lituan . 1 . nn . 247 . Tiraq . de Retract . 6 . 15 . Glas .
2 . num . 12 . & de Leg . Connub . 1 . 2 . num . 29 . Guaz-
zin . ad def . Rer . def . 4 . cap . 11 . num . 6 . ex Medicis
Tagaut . lib . 2 . lsf . Chirurg . cap . 3 . Codronch . in
method . Tsfif . cap . 4 . quemadmodum etiam aliqui 8
mori tametsi lethales sua natura sint , à nominis
exsuperantur . Facit Hippocratis auctoritas lib . 1 .
de morb . Codronch . ubi supra , cap . 3 . Prosper Mar-
tian . in annot . ad lib . primum de morb . msl . vers . 155 .
Non est ergo absolute verum quod Glo . in l . Quod 9
si nonit . ff . de Edil . ed . in verbo Adiburn Medicum .
& Capolla ibid . 6 . si Monopodium . num . 13 . &
ex hoc Bocrius quest . 323 . num . 10 . dicebant , Me-
dicum nimur non posse sanare vulnus mortale ;
quia sunt quædam vulnera , quæ ex le , & ex sua na-
tura occident , quæ tamen adhibitis oportuni re-
medii sanantur , Fortun . Fidel . lib . 4 . Relat . Med .
cap . 2 . quinimum possibile est , vulneratum lethalerit
a vulnera liberari , & omnino sanari , & tamen ex
morbo corporis apparatus , vel ex novo superveniente
undequecumque morbo decidere . Vallei . in 5 .
Epidem . tex . 16 . in fin . & facit pro Iureconfutis
Guazzin . ad def . Rer . def . 4 . c . 11 . num . 8 .

Lethalia ergo vulnera ex quibus judicentur licet
videre apud nostros auctores omnes in tractat . pro-
prio de vulneribus . in primis . præcipue vero apud Re-
centiores , ut Tagautum , Falloppium , Pareum , Pi-
grum , Hieronym . Fabritium , & plerisque alios ,
& inter Iureconfutulos praे omnibus apud Farinacc .
locut . quest . 127 . par . 3 . à nn . 38 . ad phars . seqq . ex 12
quorum sententia lethalia vulnera judicanda primo ,
ac præcipue sunt ex nature partis vulneratae , delincit
ex vulneris qualitate , ex ejusdem quantitate , ex eta-
te patientis , ex sexu , ex temporis constitutione ,
ex loci conditione , ex statu ipsius vulneratae , ex qua-
litate armorum vulnerantium , ex accidentibus de
natura sua vulneribus superveniente consuetis , ex aliis
que nonnullis conditionibus ab extra adventientibus .
Sed , ut dixi , natura ipsius partis vulneratae 13
præcipua causa est periculi , & securitatis ipsorum
vulneratum , ut prudenter sentit ex Hippocratis docu-
mentis , Fortun . Fidel . ubi supra , cap . ed . cetera
enim omnia per accidens ad id concurrunt , ut pa-
lam est ; cum haec , si quidem vulnera lethalia ex
partis natura sint , faciant ad mortis acceleratio-
rem , aut retardationem ; aut si lethalia non sint ,
possint ea reddere minoris , vel majoris securitatis ,
facilioris , aut difficultoris curarionis , ut exempli 14
causa vulnus simplex in carnosa parte omnem secu-
ritatem quantum est ex se solet promittere . Co-
dronech . in Meth . tsifif . cap . 4 . quale estet vulnus in
carnosa parte brachii , notabunt ex Iureconfutis
Farinacc . Conf . criminis lib . 2 . conf . 3 . nn . 6 . & Guazzin .
defens . 4 . cap . 11 . num . 10 . quod si id ipsum vulnus

magnum sit, si accedat constitutio temporis prava, si ager sit debilis, senex, aut valetudinarius, si arma fuerint venenata, hoc ipsum, inquam, vulnus in hac eadem musculosa brachii parte inflatum, quod alias tumum erat, evaderet dubium, & lethale. exemplum habemus in Artabano, quem Iustini hist. lib. 42. narrat vulnera in brachio accepto decepsisse, & idem alias alius eveniente notat Menoch. de Arbar. stud. lib. 2. cap. 27. v. 12. eodem quoque pacto vulnusculum in dito non judicatur mortale. Guazz. ubi supra, 15 n. ed. & tamen Eques quidam in dito medio finis manus vulnerata perit referente Cardan. in 5. lib. Aphor. 2. quod non tam ex natura partis, cuius respectu tutum erat, sed ex aliquo praedictorum accidentium eveniente putandum est. hinc dictum sapienter, ut in ceteris omnibus ab Hipp. est lib. 2. 16 Predict. quod ex omnibus vulneribus contingit homines mori, quod etiam admovent Valles. comm. 5. Epidem. tex. 16. in fin. Paræus lib. 8. oper. suor. cap. 4. Codranch. in Method. test. c. 4. & alii. quia, ut inquit, potest vulnus esse fatigare, & tamen vulneratus vel ob morbofum corporis apparatus, vel ob occultam quamdam letorum, circumstantiumque corporum cacoethiam decedere, vel alii etiam accidentari ex causulis, ut procedente ferme dilucidius declarabimus, unde etiam si quoad magnitudinem vulnusculum in consideratione nullo modo habetur, ita ut neque vulneris nomine dignetur. 1. i. 5. sed sciendum s. de Ed. ed. Corlett. de Minimis q. 1. m. 2. 23. Verall. decr. 140. n. 3. Tiraq. de jnd. in rebus exig. nos. ab. 10. quemadmodum neque morbus levis dictur morbus, neque febricula dicitur febris arg. l. Ob que vita. §. final. ff. de Ed. ed. alias a me adduct. & facit ex nostris P. Ande. Canoncher. in primum Aphor. lib. 1. pag. 65. verf. sicut levis febricula. unde ob 19 lui modicam astimationem leve vulnus non praesumitur mortale Catal. de Boncomp. de Synd. no. 83. Farin. conf. 171. m. 4. & m. 4. lib. 2. tamen respectu 20 partis lete utrumque potest esse de necessitate lethale, ut si Cor attigerit, si ad internas alias nobiliores partes penetraverit, aut si acum in nervosam particulam profunde adegerit, quale exemplum habemus apud Hipp. 5. lib. Epid. tex. 44. furoris illius solearum veterantiarum, qui pupille feci acu juxta genu, & terria die a vulnere mortuus est; sic & Aribto apud cundem Hipp. lib. 7. Epid. tex. 97. ex vulnere digiti pedis gangrena succedente mortuus est, quod forte nervosam partem lefister, que exempla sat declarat vulnus aliquando esse quidem respectu magnitudinis parvum, sed respectu partis vulnerata maximum, quia mortem faciliter accedit. Paræus lib. 9. c. 9. Ergo partis natura præ ceteris omnibus vulnerum conditionibus venit consideranda, juxta quam secundum Hipp., ceterorumque Medicorum omnia decreta, & secundum ipsam rerum magistrorum experientiam, lethalia vulnera de necessitate sunt, quae Cor quomodounque leserint, cum vicibus hoc nobilissimum continuo solutionem non patiatur, ut communis est Medicorum opinio, & tamen reperta sunt aliquando in Corde ulcera antiqua, cum quibus homo potuerit per longum tempus supervivere, quale repertum est in Corde infignis cuiusdam furis, de quo Beniven. de Abd. curat. cap. 8. quin etiam narrabat nobili cuiusdam viro, ex quo ipse audiri, Prosper Cechinus Chirurgus doctissimus calum hujusmodi supra omnem admiracionem. Maniacus quidam Sacerdos cum furore ductus se primum castrasset, immo universum penem Fallop.

Fallop. de Vulner. cap. 6. & idem de pulmonibus, hepate, & reliquis partibus vulneratis est dicendum; atque hoc pacto intelligendi sunt Auctores, quando vulnera aliquorum partium pro desperatis, & incurabilibus pronuntiant, ut de renibus Rueland. Chirag. lib. 3. cap. 36. dicebat, curam eorum potius divina gratia, & beneficio committimus natura, quam operi nostro. sed de his omnibus vide peculiari Falloppium ubi supra. Et ex his appetat nos esse simpliciter verum exemplum allatum a Finucane. de Homicid. ques. 12. 6. num. 5. de vulneribus, quæ ad mortem certo, & omnino terminant, Quemadmodum, inquit, sunt quæ cerebrum tangunt, ut enim dictum est, non modo evadunt interdum leviter in cerebro vulnerata, sed etiam ii, qui ex iisdem vulneribus aliquam ipsius cerebræ substantiam amiserunt, ut in cau. de quo Galenus, & alii eveniente certum est, quorum historias vide, si libet, apud Schenck. lib. 1. obser. titul. de Cerebri.

24 Porro ut plurimum lethalia vulnera sunt ea omnia, quæ prædictas omnes, ac singulas partes, corde excepto, non infingeri leserint, sed non penetraverint ad iniurias, de diaphragmate ramentum, tunc Septo transverso dubium est apud Falloppium, qui ex Galeno loco cit. dicit, diaphragma vulnera aliquando fuille sanata; ipse autem de necessitate interficeret asserit propter continuum, & nunquam defensionem mortui. Mihil quidem non videtur Galenus hoc dixisse, quod illi imponit Falloppius, sed potius contrarium, nam & cordis, & diaphragmatis vulnera agglutinari non posse ex jugi eorum motu fateretur, in principio autem ejus commentari dicebat, cordis vulnera lethalia de necessitate est, ut est in confessio apud omnes, non ramentum in aliis partibus & membris ab Hippocrate inibi enarratis æque recipi vulnus quocunque mortem affert; hoc est non omnes in hoc convenire, ut vulnera aliarum partium sine de necessitate æquæ lethalia, ac vulnera cordis. certum igitur sit, vulnera diaphragmatis etiam non magna intermittere, quia & jugum habent motum, propter quem & sanguinis supprefatio, & agglutinatio impeditur, & nullo negotio inflammationem concipit, & habet sensum exequitum, ob quem dolores mirum in modum exacerbantur. sed & spinalem medullam vulnera ledentia lethalia de necessitate sunt, si notarunt digna alias sint quoad eorum magnitudinem, si minus ut plurimum interficiunt, ut omnium magnorum articulorum præcipue vulnera faciunt. Guid. Cauliac. sive Chirag. trat. 3. doctr. 1. cap. 1. Paræus lib. 9. cap. 39. quia temper fuit cacoethica, & maligna. Gal. 4. Method. cap. 6. Tagault. lib. 2. Inst. Chirag. cap. 3. Riolan. Chirag. sive. 3. cap. 2. Foret. lib. 6. Obser. 2. vñscam item urinariam necessario mortem afferre volunt quocunque in parte musculari, & carni carente vulnus fuerit; sed de his omnibus consulendus præ ceteris Fallopp. ubi supra, nam hæc dicendum potius frequentius, quam alia quædam vulnera occidere, & sic multo rarius sanari, quam quæ secundum plurimum lethalia sunt judicari; non quod vere de necessitate intermitant. 25 Sed & lethale secundum plurimum vulnus est circa umbilicum duobus vel tribus digitis in circuitu inflictum, & hoc, ut inquit Arcens de cur. vuln. lib. 2. cap. 4. & Fortun. Fidel. lib. 4. Relat. cap. 2. ob nervos, qui in umbilico pertingentes ea loca percurrent, & hoc fortasse sibi Homerum voluisse

Liber V.

putaverim, qui Medicus fuit, & Chirurgus, quantum nonnulli astruum, Iliad. lib. 13. in illis carminibus.

Meriones porro abuentem in sequent percutit hasta
Pendula inter, & Vimbulum, ubi maxime
Fit plaga gravis etiamq[ue]s hominibus.

Et id ipsum significasse puto Torquatum Tassum nostrum in sua Hierus. Cant. 9. Sc. 68. cum inquit
Per fore Albin' la' ue primier s'appende
Nostro alimento.

In cuius rei confirmationem non conticebo id, quod de his, qui vivi excoriantur à nonnullis relatim, non mori nempe nisi umbilico fecero. Legi hoc apud Leconom Africanum in sua Africa, ex quo, & ex Scaligero refertur à Riolan. lib. 2. Anthropograph. cap. 10. imo Andr. Laur. Anat. lib. 6. cap. 19. in fin. simpliciter fecit umbilicus homines perire dicit, & confueville barbaros umbilicum orbiculatim facere. Nam eo, inquit, refecto, statim perirent suffocati, concidente enim umbilicali vena hepatis vinculo, collabitus hepar, à quo trahitur dia phragma princeps respirationis organum. hæc ille. Et in enunciacione vulnerum lethaliæ hæc sufficie posse, non lethalia vero sunt quæcumque nali lam ex his partibus attigerint, quæ simplicia fuerint, in parte ignobilis, & obtuso sensu prædicta, quæ quantitate fuerint modica, in juvne robusto, cum armis incidentibus potius, quam alterius generis inducta.

26 Lethalia autem ex qualitate ipsorum vulnerum judicantur, que cum contuione sunt, que magis composita, & plures partes natura diversa leserint; sic & quantitas respectu majora magis lethalia quantum est ex hoc, minora minus, & mediocria medio modo se habent; cum autem triplex quantitas sit, vulnera que magis profunda, & penetrantia sunt, minus profundis, superficiariis, & non penetrantibus sum magis periculoſa; sic que in longum, aut in latum se extendunt ceteris paribus minus periculoſa iis, que magis profunda sunt; & que rotunda, & in orbem se produnt carceris magis periculo proxima, quod hæc multo difficultius conglutinentur, & idcirco sanguinis effusionem, inflammationem, & dolores in longum protraheant, unde mors facilis succedit. Quin etiam respectu qualitatis armorum nonnulla magis aut minus lethalia sunt, si enim arma fuerint pungentia, hamata, ferrata, & hujusmodi evidenter periculum afferant, quam si simpliciter incidentia sint. Io. de Vigo ubi supra. Fortunat. Fidel. ibid. cap. 4. si ea item fuerint contundentia pejoris naturæ, ac magis lethala vulnera infligunt: quamobrem vulnera scelerorum, & aliorum id genus armorum od id ipsum præter alias cauſas pejora sunt, quam cum simplici ferro accepta, venenata etiam fuerint arma quomodounque, & quæcumque vulnus afferant, lethale est, ut in seq. questio ne docebimus. Etatem quoque vulnerati in considerationem venire oportet; nam vulnera in semibus ceteris paribus periculo magis proxima, minus puerorum, & robustorum juvenum ob vegetum calorem, ut cum Gal. Medici omnes, imo cum ipsa experientia sentiant. Quin & lexus si consideretur, cerum est femineum facere ad maiorem vulnerum 27 securitatem, quia femine multo graviores ius, & vulnera perpetuant, & ab his facilis se extrahant, quam viri, adnotantibus etiam Iureconfutis. Glo. in l. Nihil interest, in verbo tam gravia. ff. ad l. I. I. Cee liam

lum de Adul. cum plerisque alii adductis à Tirachel. de leg. Commb. l.9. nu.225. nam & alios etiam morbos difficultiores patiuntur quam viri, ut dixi alias lib.4. b.2. Quæst. iu. 1. quæst. 8. nu. 18.

30 Temporis etiam constitutio facit ad majorem, vel minorem vulnerum securitatem, magis enim pericula in constitutione frigida, & humida, quam in quavis alia; licet Hipp. de Cap. vultu. dixerit eos, qui in capite vulneribus perire sunt, magis vivere, & longiori tempore in hyeme quam in estate; pessimum omnium tempus Autunnale judicatur. Fortun. Fidel. ubi altera, lib.4. cap.2. Locorum quoque respectu vulnera magis aut minus periculosa, uero, idemque cypidem partis vulnus in hoc loco ut plurimum lethale, in illo ut plurimum non lethale. Vulnera capitis, quod pro exemplo sit, Florentiae, & Bononiae maxime lethala, Romæ vero, & Ragusii non ita. Florentia, & Bononia (inquit Amatus Cui. med. cent. 6. cui. ult.) ita capitis vulnera periculosa sunt, ut raro capite vulnerata sanetur; in hoc vero saxe Raguseo contrario modo evenit, vix enim ex fracto, & comminato capite ægrotus decedit, imo plerumque convalefecit. idem de Ferraria testatur Ioleph. Quæst. de Vultu. Schol. cap.3. In summa autem ut univeraliter loquamur, in editis locis, apertisque, aerisque tenuioris capitis vulnera difficultime, crurum facilissime sanant, contra in locis calidioribus, humilioribus, traffioribus aeris vulnera capitis facilissime, crurum difficultime ad sanationem perducuntur, cuius rei cauſam querit Prothrus Caſu. lib. 1. Aethiolog. num.290. atque ea quidem manifesta est; nam Aer editorum locorum ob frigiditatem, & tenuitatem vulneribus capitis inimicus, ob siccitudinem vulneribus crurum amicus: contrariae cauſae in diversis locis contrarios effectus producent.

Ex statu denique vulneratæ præcedente vulnus accipitur conjectura majoris aut minoris periculi, quæ enim vulnera in corporibus sunt, & morbos, & cacochymis, in convalescentibus, valetudinariis, vel morbis de facili obnoxios, & hujusmodi personis magis absque dubio periculosa; & idcirco prudenter lureconfulti voluerunt, vulnerantem infirmum, si illæ decedat, teneri de homicidio, etiam vulnera non existente mortali. Damobud. in Enchirid. rer. crimin. 1.87. num.40. & adducti per Thom. Actum de Infirmit. par.2. verb. vulnu. nu.1. & seqq. licet contrarium velia Caball. de orn. gen. hom. nu.330. sed ratio videtur militare pro affirmativa; dato enim quod vulnus non mortale posset fieri mortale ex corporis impuritate ipsius vulnerata, videtur vulnerans dedisse proximam cauſam mortis, ut in casu de quo Manib. lib.6. Epifl. 1. in quo cum supervenierit vulnerato duobus vulneribus lazo non quidem mortaliter, ut ipse probat, etympelas ob corporis impuritatem, mortuus est decimaquarta; & cum unulquisq; huic periculo subiici possit, nempe corporis impuritatem, non videtur ullo modo excusandus vulnerans, maxime si deliberato animo occidendi vulnerasse constet, si vulnerans non mortali bus existentibus, vulneratus ex corporis impuritate decedat, ex qua tamen, absque acceptione vulnerum non deceſſisset; nam qui cauſam damni dat, dannum feciſſe videtur, ut ipsiis lureconfulti notissimum est, quibus haec decidenda relinquuntur, non enim sunt undeque a dubio exempta per superiora.

S V M M A R I V M.

- 1 Vulnera existente lethali non excusat vulnerans ex malo regimine, aut negligencia, vel imperitia Medicis.
- 2 Vulnera lethali existente presumptio mortis est ex vulnera non obstantibus quibuscumque.
- 3 Vulnera si sit indifferens, & vulnerans sua negligencia, vel ex Medicis culpa perire, vulnerans non tenetur de occiso.
- 4 Vulnera non existente de certo lethale, presumptio est vulnerans non decisissima ex vulnera. Amplia utrum seq. declara ut ibi.
- 5 Vulnera ex sua natura non lethale potest incuria, vel dia occasione fieri lethale.
- 6 Ex quibuscumque vulneribus homines perire contingit.
- 7 Casus ex quibus vulnus, quod ex sua natura non est lethale, fieri potest lethale.
- 8 Casus ex quibus vulnus, quod ex sua natura non est lethale, fieri potest lethale.
- 9 Culpa Medicis quomodo vulnus non lethale, fiat lethale.
- 10 Culpa ægroti quomodo succedat, ut vulnus non lethale, fiat lethale.
- 11 Medicum non adhibere, vel adhibere imperitum parva sunt.
- 12 Non quilibet error Vulnerati culpari potest ad hoc, ne vulnus non lethale ejus culpa mortem accersisse dicatur.
- 13 Vulnera non lethale quomodo ex culpa constitutionis corporis ipsius vulnerata fiat lethale.
- 14 Morbus corporis status in vulneratis magnificatus est.
- 15 Vulnera in quibusdam morbis difficulter sanantur.
- 16 Externa culpa quomodo non lethale vulnus occidat.

Vulnera ex sua natura non lethale, an incuria, vel ex alia occasione fieri possit lethale.

Q V A S T I O III.

5 Ed eorum verborum occasione, quæ in fine superioris Quæſtioni attulimus, videndum in præſenti, an vulnus, quod ex sua natura nequaquam lethale sit, possit incuria medentis, vel ipsiusmet vulnerata, ab extra, & per accidens fieri lethale, & cum effectu hominem è medio tollere, hoc enim pro lureconfulti videret valde scitu necessarium, quia etiam quando vulnus non mortale possit fieri mortale ex corporis impuritate ipsius vulnerata, videtur vulnerans ex malo regimine, aut ex negligencia, & imperitia Medicorum, sed omnino de homicidio teneatur. Clar. lib.5. sentent. §. homicid. nu.33. qui de communis tuteſt. Andreas Gail. Obsr. lib.2. ob.111. nu.21. Farinac. conf. 100. nu.17. & quæſt. 126. num.12. quia dominatur presumptio, quod vulneratus ex vulnera deceſſerit. 1. Ait lex. §. quid si mortifere. ff. ad l. Aquilam. adducente Io. Aloys. Ricc. in prax. var. refol. 194. num.3. tamen si vulnus fuerit indifferens ad sanitatem, & mortem, & vulneratus Medicum non adhibuerit, aut adhibuerit quidem, sed imperitum; aut si sua ipsius negligencia, & inobedientia mortuus fuerit, tunc vulnerans de homicidio non tenetur, cum sua ipsius culpa reportetur mortuus. Io. Trigonius singul. 67. nu.1. Petr. Ravenn. singul. 797. Caball. Cent. 3. cas. 248. num.40. late Farinac. ubi ſupra, nu.20. Guazzin. defens. 4. cap.10.

4 cap.10. num.12. semper enim praesumptio militat, quod vulnere non existente de certo lethale, vulneratum non deceſſerit ex vulnere. Farinac. conf.121. lib.2. num.1. & 27. & ex Medicis Codronch. in method. teſtis. cap.4. & Fortun. Fidel. Relat. lib.4. cap.2. & facit tex. 11. si ex plaga. ff. ad l. Aquilam, ab ipso Fortunato noſtro adducta. imo volumen multi relati per Guazzin. ubi ſupra nu.13. hoc procedere quædūcunque etiam forte vulnus ex sua natura secundum plurimum occideret; licet contrarium in utroque cauſa fentiat Boer. quæſt. 323. nu.8. cum aliis ibi per eum adductis, quorum tamen fentientia faltem in priori cauſa videtur omnino moderanda. ac profecto praesumptio mortis ex vulnera debet sumi non simpliciter ex vulnera, sed ex aliis quamplurimis cum vulnera adjungi solitus, ut jam diximus. His ex cauſis feci maximopere expedī, an id succedere posſit, & ex quibus cauſis. & quoad primam partem facile eft respondere, quippe cum apertissime 6 id decidatur per l. Qui occidit. §. si vulneratus. ff. ad l. Aquilam. & id fieri potest quædūcunque docent ex Iureconfulti Corneus conf.283. lit. L. vol. 3. Damobud. in Enchirid. rer. criminal. cap.75. num.2. facit pro Medicis Vallet. in 5. Epidem. tex. 97. & casus à Langio narratus lib. 1. Epifl. 5. & alter relatus à Monard. quo ſupra, & idcirco, ut jam ſemel di- 13 xi. ab Hipp. prolatus eft, ex quibuscumque vulneribus homines aliquando decedere, nempe etiam ex minimis, & non lethabilis, & facit ad hoc pro Iureconfulti id, quod dicebat Bartol. de percuss. nu.8. quod sciens quandoque quis moritur de leví vulnera, de quo aliis non mereretur, dato igitur, quod id succedere posſit, videndum quia cauſa ad hoc concurrent, quæ reducenda ex mea fentientia vel ad Medicum, vel ad ægrotum, vel ad externa, nam 8 quod Medicum, vel chirurgus vulnus non lethale aliquando occidit, si ex ignorantia ille non noverit vulnus qualitatem, ut in cauſa, de quo Langius ubi proxime, ubi chirurgus faciuntur in capite equitem cum crani fractura, vulneris exiguitate filius, crani fractura nullo modo medicatus eft, unde vulneratus ob eum errorem è medio fabulatus eft, alias non perit. non diffimile calum habes apud Foreſt. lib.6. Obſ.2. de vulnera non lethali, ex quo tamen æger culpa Medicis interiit; eadē enim ratione si Medicus necſerit remedii opportunita adhibere, aut adhibeat contraria, ægrum perimit; si item phlegmonem, ſpasmus, ſphacelum, doloris acerbitas, & alia hujuscemodi accidentia corporis purgatione tam per pharmaca, quam per fanguinis repetitas evacuationes non prohibuerit, aut prohibere non curaverit, si fecare ubi opus fuerit, nescire, aut non quantum oportuerit fecaverit, ut in caſibus ab Hippocr. relatis. 5. Epidem. tex. 27. & 28. si manantem item sanguinem ſupprimere ignoraverit, aut quid omisit ad curam necessarium, aut quid etiam cum maximo ægroti danno fecerit, quod non facere praefituerit, ut fecare ubi opus non fuerit, quemadmodum Medicus quidam proximis diebus faciunt inculcabit in levissima quadam capitis percussione absque fractura, ex qua æger nihil detrimenti reportaverat; tunc, inquam, ex Medicis imperita, & negligencia vulnus non lethale facile occidere poterit.

10 Quoad ægrotum manifestissimum eft, quod ejus culpa idipsum potest succedere, ut si Medicum non adhibuerit, vel adhibuerit imperitum, cum paria 11 sint Medicum non adhibere, aut adhibere imperi-

tum. Glof. ex qua Farinac. de Homicid. quæſt. 120. ſel. 4. num.76. Carrar. de Med. & ejus off. par.4. num.161. Thom. Act. de Infirmit. par.1. cap.47. nu.30.

Quia praefat, Medicum non habere, quam malum habere. Rod. à Caſtr. in Med. Polit. lib.1. cap.7. si item medicamenta opportuna fibi adhiberi non permisit, aut quicquam molli circa ſe renuerit,

quod erat ad sanationem necellatum, ſi contra Medicorum fentientiam aeri ſeſe expofuerit, ut Telephanes apud Hipp. lib.7. ds morb. vuln. aut ſi quomodo

docuſe in ufo ſex rerum non naturalium infigniter peccaverit. Farinac. dicta quæſt. 127. nu.87. & ſeqq.

Non tamen quilibet error vulnerati jure culpari in hac re potest, fed debet effe notabilis, ut prudenter moner Farinac. quæſt. 126. nu.25. Guazzin. ubi altera, cap.10. nu.8. & eo, inquam, infignior, quo magis leve, ac tutum vulnus à peritis judicatum fierit, tunc enim talis fit oportet negligencia, ac tales errores in vieti, & medela, ut evidenter confer, ex horum vieti ægrum ſuccubuisse. at tunc quidem debent periti de his erratis peculiariter judicare, ac nominatim determinare, quod hic error cum hoc vulnera, etiam non effe mortale, potuerit mortem accertere, & videatur quidem hoc maxime attendendum.

Potest insuper etiam ex culpa constitutionis corporis ipsius vulnerati vulnusculum aliquando nullius momenti, ipsum ad interitum trahere, & multo magis, si vulnus non effe omnino aſpernabile, licet ſalutare, ut inſinuat ab Hipp. in cauſa Hippocomi Palamedis in Larisa lib.5. Epidem. tex. 16. in ſu. per illa verba, Vleus autem malorum cauſa nulla erat, quod Valles in comm. exponi, vulnus non fuſſe lethale, ſed ſalutare. Eft autem tanti faciens morbiſus hic corporis apparatus in vulneribus, ut non ſolum in mediocribus, ſed etiam, ut dixi, in minimis ejus maxima ratio fit habenda, cum facile ex ejus culpa polliſt minimum vulnus, & omnino ſalutare coacethiam, & pravitatem contrahere, ex qua deinceps ægrum perire ſacillimum eft; idcirco in cæcicis, elephanticis, hydropticis, phthifti, 15 vel marafno, aut non levi gallica ſue affectis vulnera etiam ſimplicia had facili ſanantur, ac ſape non ſanantur; verba ſunt Parei lib.9. ſu. oper. cap.10. ſed multo ante illum Hipp. lib.6. Aphor. 8. Vleſra in hydropticis facta diſculper ſanari tradidit.

Quoad externa tandem multa ſunt, quæ mortem ex non lethali vulnera afferre poſſunt, nempe ipla armorum qualitas, Aer exterius, regio, temporis conſtituio, & alia, de quibus in ſuperiori quæſtione jam locuti ſumus. quæ utrum ejus momenti exiftimanda ſint, ut reum ab homicidio excufare poſſint, non leviter dubitandum; illud certum eft, non effe haec talis ponderis, ut promife in quoque levifimo vulnera mortis cauſa effe poſſint, in mediocribus tamen vulneribus multum cooperari non heſitandum, ex quibus Iureconfulti cetera decidere poſſunt, quæ ad id negotium face-re videantur.

S V M M A R I V M.

1 Hominem vulnerantes juxta exitum vulneris plenaſ ſunt.

2 Non caret culpa Medicus, qui futura impedimenta ex vulnera non preadiuerit.

3 Vulnera de neceſſitate, ant ſecundum plurimum lethalia relinquent hominem, qui ex iis forte evi-

ſerit,

- serit, debilitatum, & multo deterioris conditionis.
- 4 Eos, qui crassos nervos fauciatores habent, necesse est claudos fieri. declarat hoc dictum ut n. seq. & Limita regulam hanc ut num. 6.
- 7 Membri abscissio, etiam reparatur, ejus usum omnimum in posterum tollit.
- 8 Capitis magna vulnera reddunt hominem insecurum. & aliquando ad contum impotentem.
- 9 Vulnera in quibus cerebri substantia quantulacunque deperditur, hominem in animalibus functionibus ad eam cerebri partem attingentes lessim relinquent.
- 10 Occipitis vulnera ut plenum cecitatem inducunt.
- 11 Ex temporum vulnera oculus aliquando amittitur.
- 12 Vulnera superciliorum aciem oculorum obrundunt, vide circa ejus rei veritatem num. seq.
- 14 Vulnera superciliorum palpebras relaxant, visumque impeditur.
- 15 Aspera. Arteria vulnera non uniuersa, & usum loquendi, si magna fuerint, impeditur.
- 16 Viruisque Recurrentis nervi abscissio aphonus, hoc est, sine voce hominem reddit, alterius autem perpetuo tacuum facit.
- 17 Thoracis vulnera penetrans fistulam relinquent.
- 18 Cicatrix quid.
- 19 Cicatrix vel sanitati officit, vel pulchritudini, vel uirginitate.
- 20 Cicatrix propriissime pulchritudini obest.
- 21 Macula in facie indigneus feruntur, quam alibi.
- 22 In facie nullus signari potest ex Legum editio.
- 23 Cicaricum differentia.
- 24 Vulnera magna, ac profunda magnas cicatrices faciunt.
- 25 Vulnera cum deperditione substantiae, & præcipue of sum caras cicatrices relinquent.
- 26 Cicatrices aliquando medentis culpa magis deformes ex vulneribus relinquentur.
- 27 Cicatrices magis deformes respectu partium que.
- 28 Cicatrix in loco, in quo pili nasci solent, locum glutinum in futurum relinquit.

Vulnera quæ usum Membri adimere, aut aliquod perpetuum impedimentum vel deformitatem afferre possint.

Quæstio IV.

Hominem vulnerantes iuxta exitum vulneris (nam omitto alia considerare) penas dare debent ex legum sanctione; aliter enim puniendum decernunt illæ eum, qui vulnerando occidit, aliter eum, qui usum aliquius membris vulnerando admittit, aliter eum, qui turpem cicatricem inducit, aliter denique eum, qui solius vulneris incommodum præbet, & solam injuriam vulnerando infert. Itaque necessarium videtur manifester, quibus ex vulneribus talia impedimenta, vel cicatrices expectante convenient, cum jam de his, ex quibus mors timenda est, abunde locuti simus. nam non modo factum impedimentum dijudicare, sed futurum quoque prædicere Medicus tenetur, & culpa carere non videtur, quandocunque talia impedimenta subsecutura non prædicterit, ut monet Galenus lib. 1.

non totaliter, sed magna ex parte illud membrum est abscissum; & ratio est, quia in tali abscissione nervos, arterias, venas, musculos illi membro opitulantes abscindunt magnæ ex parte, aut in totum necesse est; quorum instrumentorum pluræ abscissa, denuo coalescere non possunt. Hipp. 6. Aphor. 19. & in Coac. prenot. nu. 504. & ibi omnes Doctores, quod etiam aliquando modo reuniri contendat, quia res in cicatrice, & callo impedit transitus sanguinis, & spirituum ad subjectum membrum, semper motus, & sensus ejus membra alterut, aut uterque simul absolet.

8 Ceterum quoad particularia sciendum primo à capite incipientes, quod omnia ejus vulnera magna, cum periculis evidenti, & extitula nisi occidant, præter id, quod diximus, quod relinquent hominem maxime debiliter, vitamque ipsius reddunt breviter, faciunt etiam steriles, & aliquando etiam ad contum impotentem, ut notat Marcell. Donat. lib. 4. 9 hist. Med. mis. c. 18. Præterea si cerebri substantiam vulnus attigerit, & in causa fuerit, ut ejus substantia aliud regitur deperditum, necesse est hominem in animalibus functionibus insigniter, licet non semper eodem modo, & eadem lesionis specie lacerata iri, prout deperdita substantia ad hujus, aut illius conjugationis nervorum originem, aut progressum spectabit. Andr. à Cruce lib. 1. Chirurg. cap. 14. quod Hipp. & Gal. auctoritat, & experientia innititur, & vide, si liber, plures historias hujusmodi apud Schenck. lib. 1. Obser. tit. de vulner. Capit. ex quibus elicias nonnulli homines ex his vulneribus resolutos aliquæ in parte remanent, alios cæcos, alios strabones, alios furdos, alios memoria orbato, alios deinceps mutos, alios fatuos, & stolidos; & licet nonnulli omnino etiam convalescent, tamen aliquod notabile incommode in ipsa vita breviter facta effugere non potuerunt, ita ut regula pro indubitate sit accepta.

9 Thoracis vulnera penetrans fistulam relinquit, & uniri nequaquam posse communis est Medicorum opinio, de qua testatur Arcatus de cur. vuln. lib. 2. c. 1. & Alvar. Noan. in annot. Cardan. lib. 5. Aphor. 2. Fallop. de Vulner. trac. 2. cap. 2. ob eam caufam homo ex his vulneribus, licet aliquando per annos supervivat, tamen denique tabidus moritur. Verum idem Arcatus ibid. huic communis Medicorum sententia contrariatur; credit enim thoracis vulnera posse perfectissime sanari, & omen futurum incommode facile evitari, si diligent opera Medicus usus fuerit, cujus ut plurimum incuria, ac iniicia eas molestias ab his vulneribus relinquat, tradit autem ipse rectam rationem hujus curations.

10 Porro hic de cicatricum incommode aliquid dicamus; quid autem sit cicatrix manifestum est, vestigium quippe eam esse dicimus soluta unitatis progressæ ex contracto callo in externæ cutis unioni apparet. quæ definitio confona videtur dictis Gal. lib. 14. Method. meden. cap. 18. & hinc non dissimilem affect Fortunat. Fidel. lib. 2. Relat. cap. 1. apud quem plura de hac materia habentur. Nos dicamus cicatricem vel sanitati officere, vel pulchritudini, vel utrisque simili: non enim dubium est, quod aliquando cicatrix corporis functionibus obest posse. vidi qui tumorem prope podicem patiebatur, cui cum maturus jam præcederet, ex cicatrice delincit ea in parte relicta perpetuo tensimo magna cum molestia afflictus est. Mulieres etiam ob cicatricem in utero reliquat steriles fieri ex

hac re pro Hippocrate dicam non habeo, nisi id secundum plurimum succedere eo modo velimus observationes, de quibus Duretus in comm. & Hollerius ab ipso Fortunato adductus, modus fortasse lectionis ex ipsis vulneribus emanans considerandus, non enim æque in omnibus succedere par est, ut Medici neverunt.

Paræus porro lib. 9. cap. 23. dicebat, vulneratis superciliosis aliquando ita lacerari musculos palpebras moventes, ut ægi sanitati restituui dum aciem oculorum in rem aliquam intendere student, cogitant ipsas palpebras propria manu attollere, quod impedimentum alicujus considerationis exitiandum. Membrana insuper oculorum difficit præter alia multa symptomata, que inducunt etiam perfanata visu maxime officiant ob induciam cicatricem. Pigræus lib. 4. sua Chirurg. c. 11. quamquam Gal. lib. 1. de caus. sympt. cap. 2. & ali apud Schenck. lib. 1. Obser. tit. de Oculis, viderunt difficila membrana, & humore albuginoso exciente, ægros visum recuperasse.

Aspera. Arteria vulnera non uniuersa, quin etiam usum loquendi, si magna fuerint, impeditur. licet Paræus lib. 9. cap. 29. narrat, si duos homines ea in parte vulneratis ex aphonis vocales reddidisse; sed hi ipsatio trium vel quatuor dierum interierunt. Pigræus tamen ubi supra. cap. 12. narrat cuiusdam viri historiam, qui eo loco vulneratus fanatus quidem fuit, sed orificum vulneris apertum remansit, ex quo biennio tantum supervivit. Sed etiæ nervi recentes vulnerati fuerint, & abscissi, hominem aphonus, & absque loquela remanere necesse est ab illo illa spe ilam unquam in futurum recuperandi; quod si alter tantum dictorum nervorum fauciatus, aut disiectus fuerit, perpetua raucedinis incommode homo molestatibus, & semifovis effectuerit, Paræus ubi dicit, Pigræus ibid. lib. 3. cap. 1.

11 Thoracis vulnera penetrans fistulam relinquit, & uniri nequaquam posse communis est Medicorum opinio, de qua testatur Arcatus de cur. vuln. lib. 2. c. 1. & Alvar. Noan. in annot. Cardan. lib. 5. Aphor. 2. Fallop. de Vulner. trac. 2. cap. 2. ob eam caufam homo ex his vulneribus, licet aliquando per annos supervivat, tamen denique tabidus moritur. Verum idem Arcatus ibid. huic communis Medicorum sententia contrariatur; credit enim thoracis vulnera posse perfectissime sanari, & omen futurum incommode facile evitari, si diligent opera Medicus usus fuerit, cujus ut plurimum incuria, ac iniicia eas molestias ab his vulneribus relinquat, tradit autem ipse rectam rationem hujus curations.

12 Porro hic de cicatricum incommode aliquid dicamus; quid autem sit cicatrix manifestum est, vestigium quippe eam esse dicimus soluta unitatis progressæ ex contracto callo in externæ cutis unioni apparet. quæ definitio confona videtur dictis Gal. lib. 14. Method. meden. cap. 18. & hinc non dissimilem affect Fortunat. Fidel. lib. 2. Relat. cap. 1. apud quem plura de hac materia habentur. Nos dicamus cicatricem vel sanitati officere, vel pulchritudini, vel utrisque simili: non enim dubium est, quod aliquando cicatrix corporis functionibus obest posse. vidi qui tumorem prope podicem patiebatur, cui cum maturus jam præcederet, ex cicatrice delincit ea in parte relicta perpetuo tensimo magna cum molestia afflictus est. Mulieres etiam ob cicatricem in utero reliquat steriles fieri ex

Hippocratis auctoritate pater in lib. de morib. mul. & sic aliae cicatrices in aliis partibus, ut in oculi tunica, de qua jam diximus, visui incommodare, in buccis, partibusque proximis loquaciam impedit, & in aliis partibus alias lacerare possunt. Sed pro-

20 pristinissime, ut recte existimat Fortunatus, cicatrix

pulchritudini obest, cuius cum praecipua sedes fa-

21 cies sit, idcirco indigenui ferrari, majorique decedo-

(ut Plutarch. in Politica ad Trajanum dicebat) ha-

benti solent verrucæ, siccive in facie, quam nota, ne-

vi, atque mutilationes in reliquo corpore, quod et-

iam ex Hipp. in Coce. prenat. cap. II. par. 3. Duretus

firmabat, qua de re fancitum est in lib. quis in metal-

lum. C. de Peñis, quam ex nostris adducit Tallacot.

22 lib. I. de Curs. Chirurg. c. 3. Ne quis in facie signetur,

ranti fecerunt legillatrices facie humanae decorare.

& Plato lib. 9. de Leg. in fin. vulnera qua turpitudinem

relinquunt (qualia maxime sunt qua in facie

cicatricem relinquent) inflanabilibus vulneribus

æquavit, & eandem pœnam in utrisque delinquen-

23 tibus imponit. Cicatricum autem differentias mul-

tae esse possunt, omnes tamen huc tendunt, ut ma-

giæ aut minus conspicue aut deformes sint. qua

enim majores sunt, magis inæquaæ, duriori callo

obductæ, magis cavæ, aut eminentes, magis confi-

cus item sunt, & sic etiam magis decori ac pulchri-

tudini officiunt. contraria minores, æquaæ, leviter

junctæ, neque cavæ, neque eminentes, minus

conspicue sunt, & idcirco parum pulchritudini ob-

sunt. & hac regula generalis est quoad omnes omni-

nium partium cicatrices, non respectu partium lon-

ge altera se res habet. Quales autem cicatrices ex

vulneribus remanentes sunt ipsa vulneris natura, ac

forma declarat. Vulnera magna, ac profunda mag-

nae cicatrices relinquent; inæquaæ, & ferro non

incidente, sed hamato, vel ferrato, aut quomodo-

cunque inæquaæ infictæ, cicatrices etiam faciunt

inæquaæ, & distortas. quæcunque etiam vulnera

cum deperditione substantiae partium, ac præcipue

officiu sanguinis, casas cicatrices facere certum est, &

demonstrat Hippocr. auctoritas lib. Aphor. 45. &

hæc à natura ipsius vulneris dependent; alias autem

culpa arbitrio relinquent ad quodnam usque tem-

pus vulnera dici poteris mortem attulisse.

9 Index in determinando hoc tempus debet suum abi-

truum ex Medicorum dicto moderari.

10 Non potest unica temporis determinatio in singulis

vulneribus assignari.

11 Vulnera sincipitis magis periculosa, & brevioris tem-

poris occidunt, quam in occipe.

12 In vulneribus letalibus evideatur terminus acutorum

morborum acceptandus.

13 Decedens intra triendum ab accepto vulnera, presum-

itur ex vulnera mortuus quibuscumque non obstan-

tibus. Amplius n. num seq.

De Conjecturis, ex quibus vulnera lethale vel non lethale fuisse judi-

catur, & primo de Conjectura de-

sumpta à tempore intermedio in-

ter vulnera & mortem.

Q V A E S T I O V .

Q VONIAM SEPISIME OCCURRIT, QUOD HOMICIDIA, VEL QUI HOMICIDI ACCUSATI REPERIANTUR, OPPONUNT DE VULNERIS INHABILITATE AD OCCIDENTUM, &

mortis

morts cauſam aut in ipſius ægroti negligientiam, & intemperiam, aut malum habitum, & statum, valerudinarium, aut Medicos, & Chirurgos, aut in novum aliquem morbum, aut in aliud quid ab extra adveniens conjuncti, idcirco summa, ac exquisita diligentia Jureconsulti conjecturas aliquas proponunt, ex quibus facilis in veritatem cognitionem devenerunt, ac realiter cognoscamus, utrum more ex ipso vulnera, quod vere lethale extitisset, an ex alia quacunque cauſa originem traxerit, quas conjecturas mira diligentia prosecutus est Farinac.

quest. 127. par. 2. à nu. 28. ad plures seqq. eas tamen

omnes examinare, & longum effet, & extra rem

nostram, cum caro plures ad Medicum negotium

non faciant; examinamus ergo eas, quæ & ad nos

pertinent, & majoris momenti sunt; & præ omnibus quidem ea magnificientia videtur, quæ à tem-

pore desumitur, quamobrem hac primum verba

Iatianus habet autem ejus rei decisio parem, &

difficultatem & necessitatem. difficultem enim est

tum ob vulnera plurimum multiplicem differentiationem, tum ob variam individuorum constitutio-

nem, & naturam, tum ob infinita propemodum ab

extra vulneribus accidentia, ob quorum culpam

vulnera aliquando citius, aut serius occidunt, & ci-

tius quoque, aut serius sanantur, quam deberent,

qui etiam difficilis hoc punctum facit diffidentia

Auctorum cum Medicina, tum Jureconsultorum,

qui in tempore securitatis vulnera stabiliendo dif-

cordes inter se mirum in modum existerunt, cujus

rei potissima cauſa est particularium caſum eveni-

tus, quibus observatum est, vulnera modo progra-

minare, modo accelerare mortem, etiam illius,

2 ejusdem nature sint, unde certum terminum pro

eorum securitate assignari posse nonnullis impossibi-

le vīsum est. Sed tamen hujus difficultatis solutio

maxime videtur necessaria, quia iniquum est, &

contra Iustitiam fontes aliquando abſolvi, multo

magis iniquum, & contra humanitatem infantes

sufficiō affici, ut facile utrumque evenire poset,

ubi brevis, & longius quam in rei veritate sit, id

temporis continguitur. quoniam vobis valde in hoc elabo-

randum, ut veris temporis determinatio posse u-

10 nica in omnibus vulneribus assignari, & indifferen-

ter in quoque subiecto, immo neque in una ea-

dem; parte, de necessitate enim ob plures ab extra

accidentes cauſas eam variari oportet. alius enim

terminus assignandus est in simplici Capitis vulnera,

quod solam cutem cum modica craniī lesionē vio-

laverit, alius si cranium fissum, aut cerebrum concus-

sūmū fūrit, alius si Meninges, seu cerebri cooperien-

tes membranas laceraverit, alius si ad cerebri sub-

stantiam, alius si ad ventriculos usque, & intimas

partes penetraverit, item alius si Sinciput, alius

vero si Occiput leferit, cum in illo magis periculosa

vulnera sint, & breviori tempore occidunt, quam

in hoc. Hipp. de Vu'n. Cap. in pinc. Amar. Lusitan. 11

Curat. Med. cent. 6. cur. ult. quin etiam alium termino

requirunt vulnera Capitis, alium Pectoris, a-

lium etiam viscera inferiorum, alium magnorum

articulorum, & sic de ceteris. Cum ergo in infinito

particularia variari contingat, variari etiam

in infinito hos ipsos terminos necesse est. Sed si

que conjectura ex tempore inter vulnera, & mor-

tem defumti potest ad hoc, ut vulneratus ex vulnere

presumatur mortuus, non autem ex alia cauſa, aut

vice versa, profecto terminus acutorum, morbo-

rum in vulneribus letalibus, & pericolo pro-

ximis præ ceteris videtur acceptandus: intra

idem Guid. Cauliac. ubi supra. Tagult. lib. 2. Infis.

Chirurg. cap. 3. & inter Jureconsultos ex codem Gui-

4 done Boerii ubi proxime, & aliis tam ex Jureconsul-

titis, quam ex Medicis in vulneribus, ac præcipue ca-

pitalibus tres constituti terminos voluerunt, nempe

leptiman, Nonam, vel decimam quartam, & Qua-

dragesiman juxta terminos aliorum morborum ac-

utorum: non defum autem qui eos terminos longius

multo protractum: Nam ex Medicis Marcell-

Donat. ubi supra, vulnera Capitis etiam post ceneſi-

mum, & ad 30. usque periculum afferre inculcabat,

sed de hac temporis determinatione plures refert

opiniones Farinacc. quest. 126. nu. 11. & quest. seqq.

ij. Cc 4 mortis